

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONÁ.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ
EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lel, rendszeres tagdíja évi 200 lel, kisgazdák, gazdatisztek és gazd. alk. részére 150 lel. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lel pótdíj ellenében kapják.

A lapfelfigyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó;

TÖRÖK BÁLINT

AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 400 lel Negyed évre 100 le
Fél évre 200 lel Egyes szám 8 le

Tanulmányuti kirándulásunk.

Közl.: Szász Ferenc.

Mikor vállalkoztam tanulmányutunk leírására, nehéz fába vágtam a fejszemet, mert akik nem voltak velünk, azt fogják mondani, „mesz-sziről jött, írhat, amit akar“, akikkel pedig együtt voltam, hogy felét sem írtam meg, amiket látunk.

Az utóbbiaknak lesz igazuk, de vigasztalódjanak azzal, hogy úgy is láták; akik pedig sajnálták a kis költséget és időt arra, hogy velünk tartsanak, bánhatják örök életükben.

Utunk első stációja Dr. Konopi Kálmán gazdasága volt Konopon, illetve Odvoson. A konopi állomáson szálltunk ki a Tóvis—aradi vonalon, hol dr. Konopi Kálmán fogatai vártak. A reggeli köd még a Maros, itt immár jó széles tere felett ült sűrűbb állományával jelezve a Maros kanyargó folyását. Rövid kocsisz után megérkeztünk Odvosra — az odvosi szép parkban eszményi szépen fekvő úrilakba s mielőtt társaságunk más vona on érkező tagjai is megérkeztek, gyönyörködünk a park szebbnél-szebb részleteiben az egyenként is gyönyörű öreg fákban, melyek mindenike egy egy külön egyéniség s a jól gondozott utak szélén buszkén terjeszkedve földig érő ágakkal — hús árnyékot vetnek az alattiuk csinos csoportokban elhelyezett pihenő padokra.

Még fel sem ocsudtunk az egyes fák bámulásából, mikor a park kanyargó utain egyszer csak egy valóságos őserdőbe jutottunk, melynek csörgedező patakja mellé oda képzelhető a természetet szerelő ember a félnék őzikét, vagy akár az erdők koronás fejedelmét is.

A gyönyörű képet művészi izléssel elrendezett virággruppok és a különféle rózsák hosszú sora teszük változatossá, hirdelve a ház urnójének és urának szeretetét az ősi rög iránt, melynek közepén áll az ősi fészek.

Nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy a tulajdonképeni kiránduló csapaton kívül ott voltak Borocz László a „Sámánja“ főintézője és Mader Walter mérnök, a „Sámánja“ növény-nemesítő üzemének vezetője is, kik házigazdánkkal együtt uttorói a romániai növény-nemesítésnek.

Reggeli után első utunk a laboratóriumba vezetett s ahogy belépünk a külső szobába, növény-nemesítő laboratóriumi eszközök helyett egy csomó persaszőnyeg-szövő állványt látunk többé-kevésbé kész szőnyegekkel s örömmel hallottuk, hogy a szőnyeget a ház urnője nem tisztán passzióból készíti, hanem eladásra is és pedig rentabilisan.

A szőnyegek mintájáról a tanulmányutunkon szintén részt vett Dr. gr. Teleki Domokos, a keteli szőnyegek kitűnő szakértője tudna fel-

világosítást adni — én csak kalapot emelek a ház asszonya előtt.

Ezúán bementünk a laboratóriumba, mert nem szabad azt gondolni, hogy a növény-nemesítés csak annyiból áll, hogy elvettem egy szép kalász magját s aztán vagy 10 év múlva kocsiszámra lesz ilyen buzám. Sok van még addig, míg idáig jut a nemesítő, mert pld. buzájának nemcsak külső képével kell, hogy törődjön, hanem a szemek egyenletességével, 1000 szem súlyával, a szemek átmérőjével, nedves és száraz siker tartalmával, a siker minőségével, hogy az nyuitható, szakadó, vagy rugalmas-e.

Mindezeket egy tartalmas előadás keretében mondotta el dr. Konopi Kálmán, melyet azzal kezdett, hogy buzája nemesítésére a speciális odvosi körülmények készítettek, mert a gyakori ködök karólive a rozsdával nagyon sokszor teszik tönkre a közönséges buzákat. Egy olyan buzát kellett kitenyésztenie, mely vastag szárával a megdülésnek ellenáll, korán-érő, hogy a rozsdá szorító hatását ne érvényesíthesse sokáig és mindezek mellett bőtermő és prima minőségű legyen. Alapanyagul 16 évvel ezelőtt több tiszavidéki buzát választott, melyek közül a mostani favorit típusának az Odvosi 3-nak egy Kondorosról származó buza az ősapja.

A növény-nemesítés módjairól beszélve, előadásában megemlítette a tömegkiválasztást, melynek egyik módja, hogy a cséplőgép szortírhengerét tágira állítom és az így nyert nagysemmű magvakat valamilyen súly szerint osztályozógépen megint osztályozom s csak a leg-súlyosabbakat vetem el ilyen módon állandó típust sohasem nyerem a nemesítő — ehhez ma családtenyésztés kell, mikor egyetlenegy kalászt külön vetek el s annak utódait megint gondosan megvizsgálva az anyakalászhoz teljesen hasonlókat ugyanazon családba tartozónak minősítem; de az attól eltérőket, melyek lehetnek jobbak is, már másba. Ilyenformán mindig a legjobbat tenyésztve, továbbbi okszerű és céltudatos tenyész kiválasztást üztünk s a nemesítendő növényfajtát célunknak legmegfelelőbbben alakítjuk át.

A tisztalenyésztés mellett van a keresztezéssel való tenyésztés, melynek utunkban sok szép típusát láttuk s célja az, hogy pld. egy bőtermő nyugati s egy kitűnő minőségű magyar buzát keresztezés útján mindkét jó tulajdonságot magában foglaló lo. buzává tenyészsen.

Ehez azonban hosszú évek fáradságos munkája szükséges, mert a míg az a keresztezés útján előállított buza konstáns lesz, nagyon sok idő telik. A nemesítő feladata különböző eljárások útján előállítani a legmegfelelőbbet, mi gazdák pedig, mint azt Konopi nagyon helyesen jegyezte meg, ki kell próbáljuk a nemesített magvak közül a legmegfelelőbbet s nagyon igaza van abban is, hogy minden gaz-

daságban kellene, hogy legyen egy olyan buza, mely korai vetéssel s egy olyan, mely késői vetéssel terem a legjobban s minden eshetőségre készen még egy járóbuzája is kell, hogy legyen minden gazdaságnak.

Nagyon fontos, hogy a kipróbálandó buzákat egy minőségű talajba vessük és még arra is vigyázzunk, hogy teljesen egyforma mélységbe kerüljenek a magvak. Ezt elérhetjük a vetőléccel, mely 1—2 m hosszú lécs s míg egyik oldalán levő s egymástól 12 cm.-re levő vasfogakkal a sort jelezzük, addig a másik oldalán levő s egymástól 5 cm.-re levő egyforma hosszú faszegekkel növénytavolságot olyan formán, hogy a fafogas oldalt a vasfogakkal húzott torokba belenyomjuk s a fafogak nyomán keletkezett lyukakba elhelyezünk egy-egy szem magot a kipróbálandó féleségből. — Így minden mag egyforma sortávolságra, egyforma növénytavolságra és egyforma mélyen jut a földbe. Ugyanugy szaporítja a nemesítő is ugy a kipróbálandó fajtákat, mint saját nemesítése un. állt töveit. Előadása során igen élénk színekkel festette Konopi, hogy a nagygazdaságok megszüntével a vetőmag rossz minősége milyen káros hatása a piacra kerülő buza minőségére s hogy mennyire érzik ezt a nagy exportalmok.

A mind inkább érvényesülő amerikai verseny folyán még inkább rá vagyunk utalva a minőség javítására, mert míg Amerika nagy és különböző klímájú buza-vidékein minden évben akad jó buza, addig a mi szűk kereteink között egyetlen rossz minőségi esztendő évek hosszú sorára tönkretelheti buzánk jó hírnevét.

Előadása közben bemutatott néhány kalász típust, sok sikérvizsgálati grafikont a Rejtő-féle készülékkel végzett vizsgálatai nyomán. Vizsgálatai közben arról is meggyőződött, hogy a buza fajsúlya, vagyis hektoliter sulya nem áll mindég arányban a buza sikértalmával, pedig tudjuk, hogy a gyakorlati életben a hl. suly egyben a minőség fokmérője is. — Majd bemutatta a szemosztályozót, az 1000 szem mérésére szükséges, illetve ezen eljárást gyorsító eszközöket; hl. suly meghatározóját — kis tisztító gépeit u. m. triórt és rostát.

Felemlítette, hogy a kipróbálásra szerzett buzáinál nagyon gyakran fordult elő porüszög (Ustilago Tritici Rosin.), mely abból áll, hogy a kalászból csak a fekete porral bevetett kalászorsó marad s ez ellen a betegség ellen a kő-, vagy büdös üszög (Tilletia laevis, vagy T. tritici) ellenes csávázó szerek mit sem érnek. Ez azért nagy baj, mert az összehasonlításra vetett kicsinyke parcellákon, ha csak pár porüszögös faj van, már sántít az összehasonlítás. — A por-, vagy repülő üszög ellen csak a melegvízcsávázás használ még pedig olyan formán, hogy a porüszögös vetőmagot kis. legfeljebb 1/3 hl-es zsákokba helyezzük és 4

„Gazdák” általános biztosító Részv.-társ.-nál.

Székhelye: Arad. Allgazgatóságok: Kolozsvár, Temesvár. Vezérképviselőségek Arad, Brassó, Nagyvárad, Marosvásárhely, Déva, Dicsőszentmárton Gyulafehérvár, Nagyenyed, Szatmár és Nagyszeben. Elfogad tűz, jé, élet, állat, betöréses lopás, baleset, szavatossági, szállítmány és üveg biztosításokat. — Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztató nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk kárik hivatala

óra hosszat tartjuk 30 C^o-os vízben, mely ha 20 C^o alá süllyedne, vissza kell emelni a hőfokot. Ezután 25 percig tartjuk 45 C^o os vízben és végül 10 percig 54 C^o vízben. Ezután megszáritjuk. Természetesen az ilyen komplikált eljárással legfeljebb pár mázsa vetőmagot készíthetünk elő, de elég is, mert külön vetve porüszög mentes vetőmaghoz jutunk. Ez áll nemcsak a repülő üszögre, hanem a zab, árpa, köles porüszögére is és talán érdemes volna próbálkozni a tengeri porüszögje ellen is fenti módon.

A laboratóriumi szemléldés után kimentünk a gazdaságba. Először a 37-es törzskönyvi számú búzát láttuk egy táblában, melyet dr. Konopi Kálmán már alkalmasnak talált az elszaporításra. Szép nagyfejű buza — erős szárral. Eredetileg tar buza volt és egészen fehér kalaszú. Nagyon sokat ígérő fajta. Azután a 103 as, számából láttunk egy szép táblát, majd egész táblákat a híres „Odvosi 3 as”-ból. Láttuk a tábla egyik részén a sásolás jó hatását, majd műtrágyázási kísérleteket superfoszfáttal, mésznitrogénnel és egy új trágyafélével a „diamonofos” szal. Az eredményeket mind majd a cséplés mondja meg. Láttunk egy érdekes dolgot is és ez az volt, hogy zabos búkköny nyomán sokkal szebb volt a buza, mint a kísérletre meghagyott trágyázott, fekete ugaron, — aminek okát e helyen vitatni nincs tér. Mielőtt a tenyészkert leírásába fognék, nem mulasztatom el megemlíteni, hogy Odvoston az átlagos vetési időpont október közepe és minden táblán, minden második évben buza van megfelelő elővetemény után.

A tenyészkertben jelenleg 80—90 féle buza van s mindenegyikből kontrol-parcella. A parcellácskák 4 m² területűek. Házigazdánk személyesen vezeti az egész tenyészkert vetését, ellenőrzését, ő csinálja a keresztezéseket az egyes fajták között — gondosan elzárva a mesterségesen megtermékenyített kalászt — lámpacsövek segítségével — az idegen beporzástól, mert téves az a nézet, hogy a buza természetes módon egyáltalában nem kereszteződhetik. — Milyen lelkesen magyarázta vezetőnk, hogy az a parcella az Odvosi 3-nak egy változata — már az idén ebből is lesz eladó. Ez meg a 103 as, ez a legkorábban érő 54 es számú; melynek sikértartalma is felette magas, ez a Kaukázusi buza a 37-esnek az ősapja, ez meg a Marquis buza, mely egy kiűnő járó (váltó) buza. Így magyarázott aztán végig. Láttuk a „Sámánja” buzáit, a Hatvani búzákat, közönséges parasztbúzákat, külföldi durrum búzákat mind külön külön. Láttuk a 146-os számú családot, melyet halálra ítélt, mert szép külszín mellett gyenge minőségű, továbbá az annak éppen ellenkezőjét, a 27-est, mely kiűnő minőségű, korán is érő, de könnyen megdül. Mindkettőt kisélejtezi. Nem lehet ezt mind leírni, ezt látni kell.

A tenyészkerttel szemben áll egy u. n. Hermann-rendszerű tengeri tábla 90 cm es quadrátúttal és művelésének az a specialitása, hogy nemcsak kereszt hanem rézsut-sorokban is kapálják. A fajtája Lapusnyaki, fészkenként meghagyott tövek száma 3. Odvosi tapasztalatok szerinti a Lapusnyaki fattyuknál is hoz termést és épen azért választották ezt a fajtát, hogyha valamelyik szem nem kel ki, hát a meghagyott fattyu pótolja.

Szemle után haza kocsikáztunk Odvosra s szíves házigazdánk vendégszerelő házában ebédeltünk. A ház gazdáját és urnőjét dr. gróf Teleki Domokos köszöntötte fel, megköszönve a szíves látást és a sok tanulságot. Házigazdánk válaszából megjegyeztem azt a mondást, hogy „kevesen születnek teljes hivatással s épen ezért kell tanulunk, járnunk, tapasztalunk.” Mi egy kellemes és tanulságos nap emlékével távoztunk, megköszönve ezúttal is a szíves látást és azt az önzetlen igyekezetet, mellyel tapasztalataink gyarapításában dr. Konopi Kál-

mán nekünk is juttatott tudásának gazdag tárházából s igen nagy örömmel töltött el, hogy ő is vetünk tartott utunk folytatásában.

(Folvt. köv.)

Állattenyésztésünket érdeklő hírek.

Egyik magyar napilapunk „A kolozsmezei mezőgazdasági kamara közgyűlése” cím alatti tudósítása rendén, szószerint a következőket közli:

A mezőgazdasági kamara tudvalevőleg a Magyarországon legutóbb rendezett mezőgazdasági és állattenyésztési kiállításra dr. Ofiou gazdasági akadémiai tanárt küldötte ki. A kiűldött beszámolt a kiállításon szerzett tapasztalatairól s megállapította, hogy Magyarország állattenyésztése az utóbbi időben óriási lendületet vett, állatállománya minőségileg és mennyiségileg is igen tekintélyes, és a kiállított állatok jóságára mi sem jellemzőbb, mint az, hogy Bukarest részére Magyarországon vásároltak apaállatokat.

Ofiou gazdasági akadémiai tanár, a kolozsvári gazdasági akadémia hallgatója volt 1909—1912 ben. Tanári tudományos műveltségének megszerzése dolgában, az akadémianak az országban páratlan állattenyésztési gyűjteménytárai, bizonyára, nagyon nagy segítségére voltak. Hogy ezt elismeri: az a buzgalom bizonyítja, mellyel a gyűjteménytárakat gondozza és gyarapítja. Ofiou tanár jól ismeri az ország és kivált az erdélyi részek — szűkebb pátriája — állattenyésztésének mai állapotát. A fennebb közölt tudósításban idézett megállapítása, ezért, nagy sullyal bír.

Kérdezem — elmékedett-e Ofiou tanár afelett és közölte e elmékedése eredményét, habár csak bizalmasan, a kamarával, hogy mi-ben keresendő az oka: Magyarország állattenyésztése óriási fellendülésének az utóbbi időben — 1918 óta — s a mi állattenyésztésünk ugyanezen idő óta megállapítható, elsmorító hanyatlásának, zűllésének. Mert ezt kell megállapítsa, aki Erdélyt ma bejárja, bármennyire értékelje is a kormány a szakközgei szanalási buzgalmát, igyekezetét.

A kommunizmus, az utána következett zavarok, a hadizsákmányként elvesztett értékes anyag: több kárt okozott Magyarország állattenyésztésének, mint a mennyit a forradalmi zavarok okoztak a mi állattenyésztésünknek. Magyarországon azonban — Németországban is — megmaradtak az állattenyésztés felvirágzásának feltételei, habár számban megapadva és megtépázva: a törzstenyésztések birtokai. És megmaradtak: a tapasztalt régi tenyésztők. Nálunk mindezeket elsodorja, háttérbe szorította az idők szele. Pedig ott is volt és folyik „agrár-reform”. A frontról hazatértek ott is kaptak földet — a mezőgazdasági termelés és az állattenyésztés elzűlléselése, csődbejuttatása nélkül A Németbirodalomban is volt „agrár-reform”: mezőgazdasága és állattenyésztése, a háboru és a békeszerződés borzalmai után annyira fellendült, olyan színvonalra emelkedett, hogy bámulásra kényszeríti az egész világot — a haladás csiréit tenyésztő birtokosok szétmorzsolása nélkül.

Erdély kisgazdaközönségének legnagyobb része, nem fog az önmudatos és célludatos munkára való alkalmas-ágnak arra a fokára, belátható időben fejlődni, hogy az állattenyésztést országosan felvirágoztassa, hogy „óriási lendületet” véve, bámulásra ösztönözzön.

Minél jobban igyekeznek a hatóságok a hóna alá nyulni a közönségnek, minél inkább foglalkoznak a részletekkel, bármilyen jóindulatu is a kényszerítés és a büntetés: annál bizonytalanabban és annál későbbben jut — ha ugyan jut — önállóságra. Ha megváltozván a kormány politikája, megszűnik a gyámoltatás: a folyton és mindenben gyámoltottak úgy járnak, mint a béna, akinek eltörik a mankója. A dánok példáját nem lehet ellenvetésül felhozni.

A dán kisgazdának más a naturája, más a nevelése, szokása, erkölcsse. Ez a szigeteken lakó, tengereken járó nép: a gazdaközönség, az ország érdekét szemelőtt tartó közzgazdasági politikának, törvényeknek köszöni állattenyésztése világhírét. Szövetkezeti erejének köszöni és, hogy nem botlott minden lépésével hatósági akadályokba.

Az erdélyi szászok példáját sem lehet ellenvetésül felhozni. Papjai és tanítói évszázadok óta célludatos nemzeti-vallási-gazdasági központi irányítással vezették és vezetik népüket, az universitás érdekét tartva mindig szemelőtt. Jól tudták: amit az universitás javáért tesznek, a saját javukért is teszik.

Fajtát javítani, fajtákat kipróbálni — honosítani, tenyésztési irányt kijelölni: nehéz, nagy feladat. Nem elegendő az akarat, a tudományos képzettség diplomája — tapasztalt tudás kell, jó szem, hajlandóságérzék is kell; tradíció is. Ezért nem „hivatalnok”-feladat.

Ma már mindenki belátja, hogy az a politika, amelyik a pár esztendővel ezelőtt még hirneves méneseket, gulyákat, nyájakat, a fentartásukra nélkülözhetetlen takarmánytermő földektől, legelőktől is megfosztotta: többet ártott a kisgazdaközönségnek, az országnak, mint amennyi kárt a birtoktulajdonosoknak okozott. A jövő generációbeli kormányférfiak és politikusok, nem fogják restelni — ezt bevallani, elismerni. Állattenyésztésünk generációk multával is sinyleni fogja.

Az „Adeverul” több esetet közöl, nemrég megjelent számában, hogy a kiosztott, birtokba is adott földeket visszavették a kisgazdaktól és együtt cserébe adták az új nagybirtokos másutt fekvő földjeiért.

Amíg szorongó, kinlódó ménesek, gulyák, nyájak fenmaradt törzse újból lombos fává erősödnék, ha a birtok visszakapná a szükséges földeket, ha a törvénynek az u. n. mintagazdaságok respektálását rendelő intézkedései fogantatásainak — utólag. Nem is kellene a csendőrséget igénybe venni, — mint ahogy az „Adeverul” némelyik esetiében történt. Akinek alkalmá adódik hallani, amit a kisemberek, a hadiövegnyelők panasznak, elhiszi, hogy nem sok örömről telik abban az 1—2 holdban, amivel nem tudják mit csináljanak. Jobb volt akkor, — mondják egymásnak — amikor a cséplés után kikapták az „udvar”-ból az aratórészbuzát, fosztás után a kukoricakapálás-részt, hazavittek a szénacsinalás-részt és még nap-számban is kaptak borjura, malacra, csizmára, adóra valót. Együtt volt a kenyérre és takarmányra való a télre.

Ez a nagy része a „nép”-nek, a legtöbb helyt más egyebet is kellett volna kapjon, nemcsak 1—2 hold földet, hogy az agrárreform áldását érezze. Mindezt nem lehet megtudni — könnyen érthető okok miatt — az ünneplésen felvonuló deputációk vezetőjétől. De tagjaitól sem. Mátyás király módjára lehet csak a „nép” baját megtudni. Amikor meghallotta a bányásznép nyomoruságát, beült a piaci korcsmába „megevelt két tojást s látta aranytálon járnai a bányakamarást”. dr. Sz. Á.

Törvények, rendeletek.

Az új bortörvény ismertetése.

II. Fejezet.

(Folytatás).

Pezsgőborok és habzóborok.

23. cikk. Pezsgő- és habzóborok csak természetes borból állíthatók elő.

Pezsgő- és habzóborok gyártása a minisztérium által adott külön engedély alapján és a végrehajtási utasítás feltételei mellett történhetik.

Természetes uton, vagy a „Champenoise” módszer szerint másodszori szeszes erjedés-

ből származó szénsavat tartalmazó bor-, pezsgő, vagy pezsgőbor elnevezés alatt hozható forgalomba, tartható raktáron, vagy adható el.

Ha a bor impregnálása után tartalmaz szénsavat, akkor az habzó, gázosított bor elnevezés alatt hozható forgalomba, tartható raktáron, vagy adható el azzal a kötelezettséggel, hogy a főcímkén legalább 5 mm. nagyságu betűkkel feltüntetendő: „Vin spumos gazeificat”. Pezsgő, vagy habzóborgyártásnál a bornál megengedett kezelések mellett még meg vannak engedve:

1. „Champenoise” metódus elnevezés alatt ismert kezelések és eljárások.

2. Gázosítás tiszta szénsav impregnálása által.

24. cikk. Pezsgőbor-, vagy gázosított habzóborgyárosok csak egyféle bort gyárthatnak, tarthatnak raktáron, hozhatnak forgalomba, vagy adhatnak el, vagyis vagy pezsgőt, vagy gázosított habzóbori.

A pezsgőborgyárosok sem közvetelt, sem közvetlen módon nem gyárthatnak, sem nem hozhatnak forgalomba és nem tarthatnak raktáron és nem adhatnak el ugyanazon fedél alatt, ugyanazon udvarban, vagy a gyárral szomszédos ingatlanon semmiféle más italt, mint pezsgőbort.

Kivételet képez az a bor, amelyet a gyártásnál nem használtak fel és amely csak nagyban adható el a minisztérium előzetes engedélyével.

Gázosított habzóborok gyártása nem történhetik ugyanazon fedél alatt, ugyanazon udvarban, vagy szomszédos ingatlanon, ahol borraktárak, vagy pezsgőgyárak vannak.

A habzóborgyárosok ugyanazon fedél alatt, ugyanazon udvarban, vagy a gyárral szomszédos telkeken sem közvetelt, sem közvetlen módon nem gyárthatnak semmiféle más italt, mint csak gázosított habzóbori. A gázosított habzóbor gyártásánál felhasználatlanul visszamaradt bor a minisztérium előzetes engedélyével a gyár helyiségében desztillálható.

25. cikk. Pezsgő-, vagy gázosított habzóbor tartalmazó üvegek címkéin és dugóin rajta kell lennie a gyár nevének és a gyártás helyének.

III. Fejezet.

Likőrös borok.

26. cikk. Likőrös borok mindazok, amelyek összesen 15—20 százalék alkoholt és legfeljebb 200 gramm cukrot tartalmaznak literenként. Az ily borok a következő módon állíthatók elő:

a) túlerétt szőlő erjesztése által;

b) koncentrált szőlőmustnak borral való keverése által;

c) szőlőmustnak borpárlattal való keverése által;

d) borból, cukorból és borpárlatból.

27. cikk. Speciális likőrös borok, vagy gyógyborok, a szokott borok, vagy a likőrös borok, amelyek különféle oldatokat, pótlékokat, vagy egészségre ártalmatlan anyagokat is tartalmaznak.

28. cikk. A speciális likőrös borok és gyógyborok gyártása a minisztérium engedélyével történik a törvény és a végrehajtási utasításban előírt feltételek mellett, a 26. cikk a), b), c) pontjaiban foglalt likőrös borok kivételével, ha ezeket a szőlőhegyen a szőlőtermelők által saját termésből készítik.

29. cikk. A likőrös bort, speciális likőrös bort, vagy gyógybort tartalmazó üvegeken és edényeken címkéknek kell lenniük, amelyeken fel kell tüntetni azon elnevezést, amely alatt azt forgalomba hozzák, a gyártás helyét és a gyár nevét.

30. cikk. Likőrös borok, speciális likőrös borok, vagy gyógyborok gyártása tilos:

a) préházakban és helyiségekben, ahol a szőlőt préselik, kivéve a 26. cikk a) b) és c) bekezdésében foglalt likőrös borokat;

b) azon raktárakban és helyiségekben, ahol borkereskedés van;

c) ugyanazon udvarban, fedél alatt, vagy ipari borpárlatraktárakkal szomszédos telken, vagy ahol pezsgőbort gyártanak.

31. cikk. Likőrös boryárak bort, iparilag termelt szeszt és ipari pálinkát ugyanazon fedél alatt, ugyanazon udvarban, vagy a gyárral szomszédos telkeken nem adhatnak el.

IV. Fejezet.

Gyümölcsből készült szeszes italok, konyak, ipari pálinka, likőr, rum.

32. cikk. Gyümölcsből készült szeszes italok azok, amelyeknek alkoholtartalma, aromája és külön ize a gyümölcs, törköly, bor, szőlő, vagy borseprő erjesztéséből és desztillálásából származik.

Valamennyi többi ital ipari pálinka, ha ipari szesszel van készítve és likőr, vagy rum, ha borpárlatból van készítve.

33. cikk. Tilos raktáron tartani, forgalomba hozni, vagy eladni gyümölcsből készült szeszes italok elnevezés alatt más italokat, mint amelyek az előző fejezet első bekezdésében és a végrehajtási utasításban vannak megnevezve

Gyümölcsből készült szeszes ital elnevezéseit nem szabad alkalmazni ipari pálinkákra, ipari likőrökre, vagy likőrökre és rumra, még más elnevezésekkel való kapcsolatban sem.

34. cikk. Gyümölcsből készült szeszes italok, likőrök és rum, vagy ipari pálinka gyártása és forgalomba hozatala a minisztérium engedélyével és a végrehajtási utasításban foglalt feltételek mellett történik.

Akik saját termékeiket desztillálják, arra a hivatalos lap 1921 június 21. i számában megjelent, a fogyasztási adó módosítására vonatkozó törvény értelmében nyerhetnek engedélyt.

35. cikk. A gyümölcsből készült szeszes italokat és konyakokat, likőröket és rumot, vagy ipari pálinkákat tartalmazó edényeken és üvegeken címkék alkalmazandók, amelyeken fel kell tüntetni azon elnevezést, amely alatt forgalomba hozzák, a gyártás helyét, a gyár nevét és az ital szeszfokát.

36. cikk. Gyümölcsből készült szeszes ital, konyak, likőr és rumgyárak ezen italok mellett likőrös borokat is gyárthatnak.

Ezek azonban bort, ipari szeszt és ipari pálinkákat ugyanazon udvarban, ugyanazon fedél alatt, vagy szomszédos ingatlanon nem árusíthatnak, kivéve a borpárlattal való keverés által rumgyártáshoz használt importált rumot.

37. cikk. Ipari pálinkák gyártása tilos ugyanazon fedél alatt, ugyanazon udvarban, vagy szomszédos telkeken, ahol bor, gyümölcsből készült szeszesitalok, konyak, rum, likőr, pezsgőbor, habzóbor és likőrös borkaktárak vannak, valamint oly helyiségekben is, amelyekben italokat gyártanak. Ipari pálinkagyárak nem árusíthatnak ugyanazon udvarban, vagy szomszédos ingatlanokon mást, mint csak ipari pálinkákat.

38. cikk. Likőr és rum készítése csak finomított borpárlatból történhetik az érvényben levő egészségügyi törvények és rendeleteknek megfelelően.

A minisztérium kivételesen és az állandó bizottság véleményezése alapján likőr és rum gyártására engedélyez egy bizonyos ipari szeszkontingenst.

Az erre a célra felhasznált ipari szesz eladási ára azonos a borpárlat árával. Az árkülönbséget a pénzügyminisztériumnak fizetendő meg.

39. cikk. 30 literfoknál erősebb ipari pálinka fogyasztásra nem hozható forgalomba.

40. cikk. A borkereskedők, likőr-, pezsgőbor-, habzóbor-, gyümölcsből készült szeszesital-, konyak-, likőr- és rum-, valamint az ipari pálinka nagykereskedők kötelesek könyvet vezetni a minisztérium által meghatározott minta szerint, amelybe be kell vezetni a szeszesitalok forgalmát.

A jelen törvény végrehajtásával megbízott

ügynököknek joguk van a könyveket felülvizsgálni és a raktár állagát verifikálni.

A könyvekben feltüntetett és a valóságban talált mennyiség, ha 3 százaléknál nagyobb a különbség, a többlet elkobzandó és a kihágást elkövetőkkel szemben a 73. cikkben megjelölt büntetések alkalmazandók.

Hadirokkantak-, özvegyek- és árvák törvényes kedvezményei. A hadirokkantak, árvák és özvegyekről szóló 1917. május 1. évi, életbe lépett törvény egyéb intézkedései között több kedvezményt tartalmaz, amelyek a hadirokkantak-, árvák és özvegyek megélhetését egyrészt megkönnyítik, másrészt azt biztosítani igyekeznek. A törvény 39. cikkelye szerint a hadirokkantak és özvegyek mentesek minden személyi adófizetési kötelezettség és közmunka alól. *Mygdíjaik nem esnek glóballis adó alá.* A 40. cikk kimondja, hogy első sorban a hadirokkantak és özvegyek részesítendőek előnyben különböző hatóságok által beröltendő állásoknál. 41. cikk: Mindenféle egyedárusági jog jövőben kizárólag hadi rokkantaknak és özvegyeknek adható. A hadi rokkantaknak, árváknak és özvegyeknek joguk van az összes C. F. R. és N. F. R. vonalakon 75%-os kedvezményes utazásra. A rokkantok feleségei és gyermekei ugyanazon kedvezményben részesülnek, mint az aktív tisztek családjai. A rokkantak jogaik kereséséért történő utazásaikat teljesen ingyenesen tehetik a megyei I. O. V. hivatal „foaia de drum”-utazási levele alapján. 44. cikk: A hadirokkantak, özvegyek és árvák jogosultak a kisajátítást igényelni. 49. cikk: Ezredék kintinjai, a községi piacok bódéi, a különböző intézmények bútél, a községi piacok és községi kocsmák csak hadirokkantaknak, özvegyek és árváknak adhatók bérbe nyilvános árverés mellőzésével, azon feltétellel, hogy az igénylő személyesen vezeti. 52. cikk: Az elhalt hadi rokkantak özvegyei és gyerekei, mint hadi özvegyek és árvák minden ezeknek biztosított joghoz igényt tartanak. 53. cikk: Rokkant tiszteknak, vakoknak, mind két lábukra, vagy egyik lábukra amputáltaknak, állandóan ágyban fekvő rokkant tiszteknak egy-egy kisegítő katona jár a lakóhelyéhez legközelebb levő csapatesttől. 54. cikk: Minden vagyontalan nagyon súlyos állapotú hadi rokkant eltarthási költségei felveendőek évről évre a községek költségvetésébe.

A szeszgyárak szindikálizálására, a termelés kontingentálására és a szesz értékesítésére vonatkozó végrehajtási utasítás a Monitorul Oficial folyó évi június 16-iki számában megjelent s ezzel megtörténtek a szesziparra vonatkozó hivatalos intézkedések. Ezek szerint a szindikátusnak legkésőbb f. évi július 4 ikéig meg kell alakulnia legkésőbb szeptember 4 ikén működését meg kell kezdenie. Az érdekeltségek június 29-ére tervezik az alakuló értekezlet megtartását Bukarestben.

Megszigorították a szétosztott birtokok eladását. A birtokbárhelyezési központ körrendeletet adott ki, amelyben a kisajátított területekből szétosztott birtokok eladását szabályozza. Az idevonatkozó törvény előírja, hogy az ily földbirtokok csak akkor adhatók el, amikor a vételár teljes összegének kifizetésétől számított öt év eltelt. A törvény eme szakaszának azonban gyakran olyan értelmezést adtak, hogy az *ötévi időtartam a birtokbárhelyezéstől számítandó* és ily értelmezéssel a hatóságok gyakran adták ki a földek eladására feljogosító igazolványokat. A szóbanforgó körrendelet ezt az eljárást *törvényellenesnek nyilvánította* és szigorúan előírja, hogy a kisajátított területekből kiosztott birtokok csak akkor adhatók el, ha a vételár kifizetése után elnyert teljes tulajdonjog megszerzéséről számítandó öt év már letelt.

EGYLETI ÉLET.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1926. évre 200-L. tagdíjat fizetett: Kiss Miklós Éradony, Fried Dezső Szatmár.

1926. évre 100-L. tagdíj pótlást fizetett: Szabó Gyula Krasznabéltek

1926. évre 100-L. E. G. pótdíjat fizetett: Kiss Miklós Éradony, Szacsavay Domokos Szentivány (50-L.), br. Bánffy Dániel Fugad, Fried Dezső Szatmár.

1927. évre 200-L. tagdíjat fizetett: Hitelesítőket Marosújvár, Szabó Gyula Krasznabéltek, Kiss Miklós Éradony, Lázár Simon Torda, Eperjessy Béla Mikó (100-L.), Fried Dezső Szatmár, Binder Albert Magyar-szovát.

1927. évre 150-L. tagdíjat fizetett: Szacsavay Domokos Szentivány, Erszényes Lajos Balázsfalva.

1927. évre 150-L. E. G. pótdíjat fizetett: Hitelesítőket Marosújvár, Szabó Gyula Krasznabéltek, Kiss Miklós Éradony, Lázár Simon Torda, dr. Sinkovits Ottó Szentkatolna, Szacsavay Domokos Szentivány, Erszényes Lajos Balázsfalva, Eperjessy Béla Mikó (100-L.) br. Bánffy Dániel Fugad, Fried Dezső Szatmár, Binder Albert Magyar-szovát.

1928. évre 200-L. tagdíjat fizetett: Bartha Árpád Sepsiszentgyörgy.

1928. évre 150-L. E. G. pótdíjat fizetett: br. Bánffy Dániel Fugad.

1929. évre 100-L. E. G. pótdíj részt fizetett: br. Bánffy Dániel Fugad.

Lapunk mai számának címszalagjára reáveztük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátralékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátralékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevétele nélkül beküldeni sziveskedjenek.

Vegyes közlemények.

Az új liberális kormány földművelésügyi minisztere. A román politikai helyzet egy újabb fázisához érkezett. Ismét új kormányunk van. *Stilbey* herceg lemondott és a király *Bratlanu* lonelt nevezte ki miniszterelnöknek. Az új csoportosításban is megmaradt a földművelésügyi miniszteri székben *Argetoianu* Constantin, de már legutóbb arról jött hír, hogy párisi követ lesz *Argetoianu* miniszterből. A kormány csak ideiglenesnek tekinthető. A helyzet a választások megőrlésével fog teljesen kialakulni.

A kolozsvári mezőgazdasági kamarai szenátorválasztások folyó évi július hó 12-én reggel 8 óráig kezdődnek a kolozsvári Ferenc József uti Barilla internátus helyiségében. A mezőgazdasági kamara szenátorválasztó tagjainak a kolozsvári törvényszék elnökének felhívása folytán jelentkezniük kell a törvényszék elnöki hivatalában választói igazolványaik átvétele végett. A választói jog gyakorlása kötelező s annak elmulasztása bírággal jár. Felhívjuk ezért az érdekeltek figyelmét, hogy igazolványaikat mielőbb vegyék át és a szavazásnál jelenjenek meg. Kolozsváron előreláthatólag a régi jelöltek fogják ismét felvenni a harcot és pedig *Moldován* Valér nemzetipárti tordai ügyvéd és *Martinovits* Constantin liberális kolozsvári gazd. ak. tanár.

Revízió alá veszik a vámtörvényt. Popovici M. pénzügyminiszter tervbe vette az új vámtarifa revízióját. Az átdolgozás során figyelembe veszik a beérkezett panaszokat, amelyek egyszersmint indító okul is szolgáltak részben a bizottság összehívására. Aggodalmaink vannak, hogy az átdolgozásnál az ipari érdekek a mezőgazdaság rovására még az eddiginél is jobban érvényesülni fognak, mert a liberálisoknak jelentékeny ipari érdekelttségük van.

A Szatmármegyei Gazdasági Egylet közgyűlése. A Szatmármegyei Gazdasági Egylet május 25-ikére összehívott és határozatképesség folyán június 15-én megtartott közgyűlése a tagok nagyszámú részvétele mellett folyt le. A Sz. G. E. közgyűlésén egy a gazdasági egyleteink életében szinte páratlanul álló jelenség játszódott le. Iuon Puscaş, e. tag olyan javaslatot tett a közgyűlésnek, amellyel az elnökséget egyszerűen elcsapni célozta. A javaslat felett megnyilvánult vita és a gyűlés egyöntetű lelkésedése és ragaszkodása az egyesület érdemes elnökségének fényes elégtételt nyújtott, mire Puscaş javaslatát visszavonta. Az egyébként színmagyar gazdasági egyesület lojalitásból és a tagok érdekeinek sikeresebb védelme érdekében sietett annak idején összes románjuku tagjait az igazgatóválasztmányba és az egyik alelnöki székbe, valamint jogtanácsosi listásra beválasztani, mert 70 évi fennállásának hagyományos vezető elvéhez híven most is elkerülendőnek tartotta a nemzetiségi kérdések kiélezését. Köztudomásu, hogy a régi Magyarországon a legelőbb engedményt és államsegélyt mindig a románok lakták vidékek élvezték a vármegyében és ugyanezek a vidékek fizették aránylag a legkevesebb adót. A Sz. G. E. is eszközölt ki vetőmag-, stb. segélyeket s azokat, mint a régi feljegyzések mutatják, 80%-ban a román vidékeken: az avasi, bányai, erdődi, színerváraljai járás irányomóan román lakosságú községei között osztotta szét, mert ezek a vidékek szegényebbek voltak. Most annál feltűnőbbek az erőszakos nacionalizálási törekvések, amelyeknek kellő tapintattal sikerült ezeuttal utját vágni.

60% vasuti kedvezményvel lehet bel-földi fürdőkre utazni. A CFR. vezérigazgató-sága elhatározta, hogy bizonyos távolságokra bel-földi forgalomba 60% kedvezménytű menetjegyeket fog kibocsátani a személy és gyorsvonatok I. II. III. kocsiosztályaira. Ezek a jegyek a kiállításuktól számított 30 napig érvényesek. A 60% kedvezményű jegyekkel az ország természeti szépségű helyeire, turisztahelyekre, klimatikus és gyógyfürdőkre lehet utazni. A kedvezményes fűzetel-ku jegyek árusítását június első napjaiban kezdte meg a CFR.

A kisebbségek háromévi katonai szolgálata. Az „Universul” román napilap mult heti számában Alexandru Berdea aláírással cikk jelent meg, melyben azt állapítja meg a cikkíró, hogy a katonai szolgálatra behívott kisebbségi ifjak még a katonai kényszer hatása alatt sem tudnak megtanulni románul. S azt javasolja, hogy a kisebbségeket az egyes csapatltekhez még jobban sőt kell szórni, mint eddig és szolgálati idejüket 3 évre felemleni. Ezekből világosan megállapíthatjuk, hogy Romániában mennyire erőszakos eszközökkel törekessznek egyesek a kisebbségi tömegek elromanosítására s hogy a kisebbségek három évet szolgáljanak, ez olyan előjog lenne, amely a román nagy hazafiakat illetné meg inkább (a cikk íróját feltétlenül), mert szerintünk maig még nincs olyan állam, amelyben a katonai szolgálat nyelviskola és ne hazafiúi kötelesség lenne. A mai nehéz viszonyok között, ha egy kisgazda 3 évre elhagyná otthonát, azalatt adóba elvinnék minden vagyonát.

A tanfelügyelők erőszakoskodások kiáltó példája. A temesvármegyei Vegvár községben kb kétezer magyar telepés lakik, akik 7 osztályu református felekezeti iskolát tartanak fenn. A temesvári tanfelügyelőség néhány évvel ezelőt román nyelvű állami iskolát létesített a faluban. Ennek az állami iskolának 11 magyar, 3 német, 4 román, tehát összesen 18 tantványa volt, akiket a temesvári állami árvagondozóból rendeltek ki falura. Az iskola céljaira megfelelő házat béreltek Nemréiben Frater Romulus temesvári tanfelügyelő felhívta a községet hogy záros határidőn belül építsen az állami iskola részére olyan új épületet amelyben a tanítónak is lakása lesz. A községben egyetlen ro-

mán ember sem lakik. A Temesvárról kihozott 4 román gyerek miatt most súlyos ezrekre menő terheket rónak a magyar kisgazdákra.

A pénzpiac Erdélyben. Az utolsó hetek politikai eseményei a pénzpiacra is éreztették hatásukat. Jellemző, hogy erős fedezeti vételek történtek. A helyzet azonban Erdélyben és a Regátban különböző volt. Bukarestben a pénzpiac folytán a kamatláb csökkenő irányzatú volt. Külföldi váltó hiteleknel 12% alá, folyószámlahitelnel 10%-ra sűtyedt a kamatláb a fővárosban. A kamatláb sűlyedő irányzatát iartósnak velik. Ezzel szemben Erdélyben a pénzpiacokon a helyzet változatlan marad. A kamatláb nem csökkent, pedig külföldi hitelek folyosításában nem volt hiány. A kamatláb csökkenése azonban itt is várható. A nemzeti bank leszámítolásoknál 6%, lombárdhielnél 7%, kamatot számít.

APRÓHIRDETÉSEK.

APRÓHIRDETÉSEK ÁRA: szavanként 4 lei. Vestag betűkkel szedett szavak kétszeres áron számítatnak. Legkisebb apróhirdetés díja 40 lei.

Ispánt keresek meghagyott gazdaságot vezetése októberre. Ajánlat bizonyítványokkal Domahidy Pál Dománesti Domahida) Szatmár-megye címre küldendő. 51.

200 holdas birtok teljes felszereléssel, parkban kastéllal, 25 darabból álló tehénészettel együtt eladó. Megfelelő kaucióval fixadmisztracióra is átadható, esetleg bérbe. Cím a kiadóhivatalban. 3940

MEZŐGAZDÁK!

Jövedelmezőbb a gazdaság, ha a károkozók ellen alábbi szerek alkalmaztatnak:

NOSPRASEN a peronospora, molyflonca, valamint a szőlő és a gyümölcsös minden rágó bogara ellen.

APHIDON a levél- és vértetűellen.

SOLBAR lisztharmat ellen.

HOLFIDAL a földi bolha ellen.

ZELIO paszta patkányok irtására.

ZELIO méreggolyók egerek irtására.

CERTAN poloska és marhatetűellen.

CAPORIT Istállók dezinficiálására járványok ellen.

Kaphatók minden mezőgazdasági árucarnokban és szakmabeli cégnél, valamint alábbi címtől:

ROMANIL R.-T.

Timsoara, I. Bánati palota.

Kolozsvárt: W. WEINRICH & Ing. ZAPFE, Cal. Reg. Ferdinand 99,

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvtárs.

Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei (volt Mátyás király-ter) 7. sz.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmarton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. — Saját tőkét 77 millió lej. **Affiliált intézetei:** Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófennvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Székelykeresztúr, Szászrégenvidéki Takarékpénztár és hitel Rt. Szászrégenben és Népbank Rt. Bánffyújváradon. Minden bankügyletet a legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. — Áruraktaral a vasú mellett.

CSÉPLÉS IDEJÉRE

gőz, motor, vagy járgányhajtásra berendezett cséplőgépekhez, valamint radalmak részére

MENTŐSZEKRÉNYT

szabályszerűen felszerelve és hozzávaló utánpótlást, (vattát, pólyát) szállítunk

Herkules Gyógytár

Mehádián (Bánát).

49.